

Domobranci

Podobe protirevolucije

V. M.

Založba Modrijan je izdala zajetno in vsebinsko pomembno knjigo, ki nosi naslov *Domobranci zdravo – Bog daj*. V njej je Aleš Nose prikazal protirevolucionarne enote na Slovenskem med letoma 1942 in 1945.

O zgodovini druge svetovne vojne na Slovenskem je bilo že veliko napisanega. Največ so pisali udeleženci tako na partizanski kot tudi na njej nasprotni strani. Ta knjiga je drugačna, napisal je ni udeleženec vojne niti poklicni zgodovinar. Avtorja je zanimalo predvsem dogajanje v t. i. protirevolucionarnem taboru. Opisuje ga na način, ki ne polemizira, temveč predstavlja. Sistematično

predstavi vse formacije, poveljniški kader in enote, ki so se v taki ali drugačni obliki uvrščale v protirevolucionarni tabor.

Nad tisoč fotografij Na 445 straneh velikega formata je objavljenih več kot 1.000 fotografij, pečatov, opis tipov in modelov uniform, kap, čelad, odlikovanj, opreme in oborožitve. Papir je kakovosten (gladek), zato so tudi objavljene fotografije kakovostne.

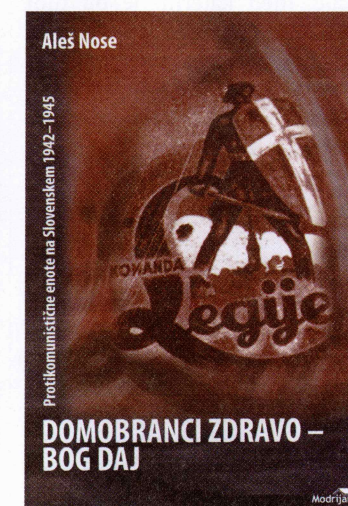
Avtorjev izvirni prispevek so raznovrstna identitetna obeležja oziroma znaki teh vojska. Veliko število dokumentov, nekateri so objavljeni v celoti, ne ponazarja le notranje strukturiranosti, temveč tudi vsakdanje življenje protirevolucionarnih enot (legionarjev, vaških stražarjev, četnikov in domobrancev). Pred nami se zvrstijo podobe resničnih ljudi in vsak si lahko z znanjem, ki ga ima o medvojnem in povojnem

dogajanju v Sloveniji, predstavlja njihove usode v boju (Turjak, Javorovica), njihove parade in pogrebe ter pretresljivo fotografsko dokumentiran umik čez Karavanke v Vetrinj. Avtor je v knjigo vključil gradivo iz javnih arhivov in muzejev ter mnogih zasebnih zbirk, ki je bilo doslej širši slovenski javnosti večinoma neznano.

Od podob do usod Pisanja knjige se je avtor Aleš Nose lotil

nosti predstavljeni pomanjkljivo ali celo enostransko, je v spremni besedi zapisal zgodovinar dr. Boris Mlakar, naš največji poznavalec protirevolucije oz. domobranstva med zgodovinarji. Med take gotovo spada tudi ves kompleks delovanja protirevolucionarnega tabora na Slovenskem med drugo svetovno vojno. Omenjeno zanimanje velja tako za ožjo zgodovinsko stroko kot tudi za širšo publiko, ki pa je zaradi

političnega in včasih tudi politikantskega izrabljanja te teme iz naše preteklosti še vedno pod udarom nepopolnih in s tem tudi zavajajočih podob ter interpretacij vojnega časa 60 leti.

Opis identitetnih znamenj

Iz naslova knjige izhaja, da gre predvsem za predstavitev vojaških formacij in skupin t. i. protirevolucionarnega tabora in ne za poskus celotne in kompleksne predstavitve tega tabora. To je namreč glede na njegov značaj in pojavnost (pre)velik zalogaj celo za poklicne zgodovinarje, piše Mlakar. »Sicer je res, da je avtor predvsem v prvih poglavjih oziroma sklopih skušal zastaviti problematiko tudi širše, vendar je v naslednjih to v veliki meri opustil ter se je omejil predvsem na objavo temeljnih dokumentov, ki posamezno formacijo uvedejo oziroma politično umestijo, hkrati in predvsem pa prikažejo njeno notranjo strukturo.« Slednje ima pisec za izhodišče, da se potem tako v besedilnem delu kot tudi v slikovnem gradivu osredinja predvsem na sistema-

tičen prikaz enot, njihovih formacij, njihovega poveljniškega kadra ter raznovrstnih pripadajočih identitetnih znamenj oziroma znakov. Prav slednje je z vidika dosedanje literature najbolj izvirni prispevek pričujoče knjige. To temeljno vsebinsko zasnovano je poskušal še dodatno preseči, in sicer z dvema segmentoma: najprej s slikovnimi (fotografskimi) ter tematskimi sklopi, kot so na primer doga-

janje na Turjaku in pogrebi oziroma prekopi žrtev med vojno ter odhod v Vetrinj in vračanje domobrancev po končani vojni. Pri poglavju o generalu Rupniku je s prikazom t. i. Rupnikove linije segel tudi v čas pred vojno. Zelo zanimivi sta objavi popolnega seznama častnikov po »zaslugi« komunistov, interniranih v Gonars, ter seznam častnikov, sprejetih aprila 1945 v Slovensko narodno vojsko.

Vaške straže; izkop t. i. bizoviških žrtev pri Polici

Domobranci so bili v nasprotju z vaškimi stražarji bolj mobilni.

► V knjigi so predstavljene vse enote, ki so se v taki ali drugačni obliki ter intenziteti med drugo svetovno vojno uvrščale v protirevolucionarni tabor. Utemeljeno je največ pozornosti posvetil domobranstvu, drugim formacijam pa manj, pri čemer je prostor, ki jim ga je namenil, poleg njihove »objektivne« pomembnosti določalo tudi v taki ali drugačni meri ohranjenosti oziroma razpoložljivosti gradivo, ugotavlja dr. Boris Mlakar. V knjigi so objavljene mnoge fotografije, ki širši slovenski javnosti doslej niso bile znane, kar je ena njenih zelo pozitivnih strani.

V besedilnem delu je avtor večinoma ponatisnil odlomke iz najrazličnejše literature in z njimi pojasnjuje medvojno dogajanje v Sloveniji, še posebej razmerje med komunistično revolucijo in protirevolucijo.

Bizoviške žrtve Knjiga je izjemna predvsem zaradi objavljenih fotografij, ki jih je nad tisoč. Avtor jih je nabral v muzejskih ustanovah, veliko pa tudi pri zasebnikih. Vsaka od njih oziroma vsak obraz na njih skriva v ozadju

*Legendarni nadporočnik
Drago Furlan - Oran*

veliko življenjsko zgodbo. Naj jih nekaj omenimo. V prvem delu je objavljen niz fotografij izkopa in pogreba t. i. bizoviških žrtev iz maja 1942. 17. maja 1942 so partizani na domovih v Dobrunjah in Bizoviku, vaseh, ki ležita pod Svetim Urhom, ugrabili več civilistov. Pet so jih mučili pri Polici, nato pa umorili in zakopali v gozdu. Eden od navzočih partizanov je kasneje »dezertiral« in za kraj zločina povedal domačim. Enota vaške straže je v navzočnosti

sorodnikov umorjene žrtve izkopa, prepeljala domov in pokopala. Na seriji v knjigi objavljenih fotografij tega velikega partizanskega zločina lahko vidimo »vso zgodovino« revolucije in protirevolucije. Najprej partizansko nasilje nad civilnim prebivalstvom, potem pa »odgovor« protirevolucije, med katerim je bil tudi Sveti Urh. Ni mogoče govoriti in razumeti zgodbe o Svetem Urhu (takšne, kot jo je prikazala Štefanija Ravnikar Podbevšek), ne da bi poznali teh pet popolnoma nedolžnih žrtev – in mnogih drugih – iz podurhovskih vasi.

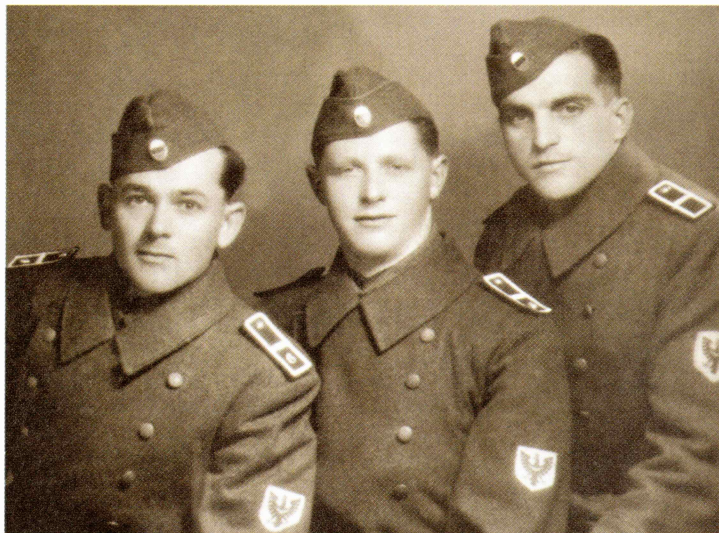
Drago Furlan - Oran Drugi takšen sklop fotografij prikazuje razvpito podelitev nemških odlikovanj (Rösener) nekaterim domobrancem. Na mnogih fotografijah je v ospredju slavni Drago Furlan - Oran, ki je kar dvakrat prejel visoko »nemško« odlikovanje (križec za vojne zasluge 2. stopnje z meči in še značko za protipar-

tizanski boj). Vendar te fotografije, s katerimi se je doslej veliko manipuliralo in so jih zlorabljali za pritlehne obračune z žrtvami revolucije, pripovedujejo prav tako veliko zgodbo medvojne dogajanja na Slovenskem. Dragu Furlanu so namreč partizani julija 1942 na grozovit način umorili očeta, mater in brata. Kasneje je bil priča še neskončni vrsti drugih partizanskih zločinov. Tem se je postavil po robu in je, ker nihče drug (policija, okupator) tega med vojno ni počel, preganjal partizane, ki so pod krinko NOB ubijali in ropali po vaseh Dolenjske. Zato je bil odlikovan! Vsekakor ni bil odlikovan zaradi simpatij do Nemcev ali zaradi nekakšne kolaboracije, kot to besedičijo in žalijo zgodovinska dejstva dediči revolucionarjev.

Podobno ozadje ima t. i. domobranska prisega, ki je v knjigi prav tako predstavljena s posebnim sklopom fotografij. Vanjo so bili domobranci prisiljeni, bila je simbolnega značaja, nikomur ni jemala življenj, ampak jih je (protirevolucionarni strani) reševala.

Na Vetrinjskem polju

Na rokavih so nosili grb kranjskega orla in na kapah slovensko trobojnico.

Spomin na žrtve V knjigi vrsta fotografij prikazuje tragedije, ki jih je povzročilo partizanski (revolucionarno) nasilje. Najprej je to pojav oziroma nastanek protirevolucije v različnih oblikah. Potem so to posledice različnih partizanskih množičnih umorov in zločinov, kot so bili bizoviške, jelendolske, t. i. kočevske žrtve oziroma množični pogreb na Orlovem vrhu in umik domobrancev na Koroško, v Vetrinj.

Prvo, pojav protirevolucije, je seveda glavna tragedija dogajanja v času okupacije Slovenije. To, da so se bili ljudje prisiljeni vojaško organizirati proti komunističnim partizanom zaradi njihovih zločinov oz. zlorabe upornišтва proti okupatorju, je nekaj najhujšega, kar je doletelo

slovenski narod v novejši slovenski zgodovini. Namesto da bi vsi skupaj oziroma drug ob drugem, povezano, pripravljali odpor in ga na koncu tudi izpeljali – tako kot je bilo pri mnogih drugih evropskih okupiranih narodih! –, je ekstremna politična skupina (komunisti) izrabila okupacijo in močna domoljubna čustva tako rekoč celotnega prebivalstva ter pod okriljem narodno-osvobodilnih gesel organizirala in izpeljevala izjemno nasilno komunistično revolucijo. Neizmerena tragedija, ki je strupeno zasekana še po več kot šestdesetih letih v zavesti mnogih Slovencev. In bo še dolgo.

Knjiga Aleša Nosea bo poslej predvsem spomin na tisoče nedolžnih žrtev nečloveške ideologije in odpiranj (sproščanje) naše skupne zavesti o naši zgodovini in vsakokratni sedanjosti.

O avtorju Aleš Nose (1968) je diplomiral iz slikarstva na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Kot dolgoletni zbiralec vojaških ostalin je soustanovitelj in predsednik Društva za zaščito in ohranjanje vojaške zapuščine na Slovenskem. Predvsem ga zanima obdobje druge svetovne vojne, še posebno se je usmeril v delovanje protirevolucionarnega tabora. Z Muzejem novejšje zgodovine Slovenije je sodeloval pri več odmevnih razstavah. Njegovo desetletno delo obsega zbiranje materiala na terenu in raziskavo arhivskega gradiva v arhivih in muzejih.

Izkop žrtev partizanskega nasilja v Jelendolu

Veselimo se življenja!

Dogodek za otroke (pa tudi mamice in očije)!

31. maja 2008 v Poletnem gledališču Studenec pri Domžalah od 11h do 13h.

PROGRAM:

- Policijski orkester z glasbeno pravljico Peter in volk
- koncert duhovno-ritmične glasbe

Prireditve je brezplačna, prijava je obvezna!

Pohitite s prijavi; gledališče sprejme le 1001 obiskovalca.

Mlade družine, vabljen na praznik življenja!

Prijavnica je dosegljiva na spletu <http://radio.ognjisce.si>, telefonske prijave bomo sprejemali v Sobotni iskrici 24. maja.

Med vsemi prijavnici bomo na prireditvi izžrebali nagrado vikend paket v Moravcih za vso družino in polet z balonom za dve osebi. KD Življenje

RADIO OGNJIŠČE

Radio Krka
106.6 MHz

Radio VIVA
FM 102.1 99.5 stereo RDS
M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com